

Lidé sedí,

smějíce se

i mračíce,

v divadle

na komedii

"Štěnice".

Občane,

i ty se běž podívat

na "Štěnici"!

V sále

i u pokladny

se tlačí návštěvníci.

Hmyz je to kousavý,

však nezlob se na něho;

vždyť neštípá tebe,

jen tvého známého!

VLADIMÍR MAJAKOVSKIJ: ŠTĚNICE

Buffonáda o dvou dílech

PŘEKLAD : JIŘÍ TAUFER

REŽIE : PAVEL PALOUŠ

SCÉNA : MILAN ČECH, J. H.

KOSTÝMY : DANIELA FLEJŠAROVÁ, J. H.

HUDEBNÍ SPOLUPRÁCE : MARIE KREJČÍ

OSOBY A OBSAZENÍ:

PRISYPKIN . . . . . **JAN MAZÁK**

OLEG BAJAN /
NÁMĚSTEK I. / . . . . . **OTAKAR PRAJZNER**
PŘEDSEDA II. /

PRODAVAČ BALÓNKŮ A VOŇAVEK /
BOSÝ MLADÍK /
DRUŽBA / . . . . . **VLADIMÍR ČAPKA**
PŘEDSEDA I. /

RECITÁTOR /
MLADÍK S BRÝLEMI / . . . . . **PAVEL TOMANKA**
HOST /
HLASATEL /

POŘADATEL I. /
MLADÍK-VTIPÁLEK /
ÚČETNÍ / . . . . . **PAVEL HANDL**
NÁMĚSTEK NÁMĚSTKA /
NÁMĚSTEK II. /

PRODAVAČ LOUTEK A KNIH /
DAVID OSIPOVIČ RENESANS, /
OTEC NEVĚSTY /
STARÝ MECHANIK / . . . . . **MILAN SOVA**
OPILÝ VĚDECKÝ PRACOVNÍK /
DRUHÝ STAŘEČEK ZE SVAZU /
STOLETÝCH /

PRODAVAČ JABLEK A SLANEČKŮ /
STAŘÍK-UKLÍZEČ /
VELITEL HASIČŮ / . . . . . **MILAN ŠULC**
VEDOUcí PŘEDSEDA /

ČTVRTÝ HASIČ /
PRVNÍ LOVEC /
PRVNÍ STAŘEČEK ZE SVAZU /
STOLETÝCH /

MLADÍK BEZ BRÝLÍ /
HASIČ / . . . . . **KOSTAS ZERDALOGLU**
MLADÝ MECHANIK /
HLAVNÍ POŘADATEL /

ROSALIE PAVLOVNA RENESANS, /
MATKA /
ČTVRTÁ LÉKAŘKA / . . . . . **ALENA TOMÁNKOVÁ**
PÁTÝ LOVEC /
TŘETÍ STAŘENKA ZE SVAZU /
STOLETÝCH /

PRODAVAČKA GALANTERIE /
A KNOFLÍKŮ /
ŽENA ÚČETNÍHO / . . . . . **VĚRA JANKŮ**
ŠESTÁ LÉKAŘKA /
OSMÝ LOVEC /
DRUHÁ STAŘENKA ZE SVAZU /
STOLETÝCH /

DRUHÝ HASIČ /
PRVNÍ LÉKAŘKA /
ČTVRTÝ LOVEC /
DRUHÁ UČITELKA /

..... **LUDMILA BEDNÁŘOVÁ**

TŘETÍ HASIČ /
DRUHÁ LÉKAŘKA /
SEDMÝ LOVEC /
PRVNÍ STAŘENKA ZE SVAZU
STOLETÝCH /

..... **BLANKA MEIEROVÁ**

PRVNÍ HASIČ /
TŘETÍ LÉKAŘKA /
ŠESTÝ LOVEC /
PRVNÍ UČITELKA /

..... **MARIE VIKOVÁ**

ZOJA BERJOZKINOVÁ /
PÁTÁ LÉKAŘKA /
DRUHÝ LOVEC /
PRVNÍ ŠKOLAČKA /

..... **MARCELA ČAPKOVÁ**

ELZEVÍRA DAVIDOVNA RENESANS,
NEVĚSTA /
ZAMILOVANÁ DÍVKÁ /
TŘETÍ LOVEC /
DRUHÁ ŠKOLAČKA /

..... **PETRA JINDROVÁ**

KAMERAMAN /
POŘADATEL /
TANEČNÍK /

..... **ONDŘEJ MALÝ**

TANEČNICE /
TŘETÍ ŠKOLAČKA /

..... **KATEŘINA KREJČÍ**

Představení řídí: Jarmila Pauleřová

Text sleduje: Marta Veselá

**Premiéra 28. listopadu 1986
na scéně činohry Petra Bezruče**

VLADIMÍR VLADIMIROVIČ MAJAKOVSKIJ SE NARODIL NA KAVKAZE VE VESNICI BAGDADI V KUTAJSKÉ GUBERNII (DNEŠNÍ GRUZÍNSKO) 7. ČERVENCE (STARÝ KALENDÁŘ) 1893, ZEMŘEL SEBEVRAŽDOU 14. DUBNA 1930. BYL SYNEM LESNÍKA, STUDIOVAL GYMNAZIUM A MALÍŘSTVÍ. JIŽ OD MLÁDÍ BYL ČINNÝ POLITICKY. JEHO ŽIVOTNÍ A LITERÁRNÍ ZAČÁTKY, CELÉ TVOŘENÍ JEHO NÁZORU NA REVOLUCI A UMĚNÍ KRESLÍ SÁM VE SVĚ AUTOBIOGRAFII Z ROKU 1924, POLOŽERTOVNÉ, POLOIRONICKÉ, KDE PRONIKÁ JEHO ENERGICKÝ, ÚTOČNÝ, TROCHU FANFARÓNSKÝ DUCH. HNED OD SVÝCH TVŮRČÍCH POČÁTKŮ NENÁVIDÍ POETIČNOST, MILUJE VŠAK CIVILIZACI A VYZNÁVÁ SE ZE SVÝCH URBANISTICKÝCH SYMPATII; ZA VÁLKY ZAUJÍMÁ OSTŘE ANTIMILITARISTICKÉ STANOVISKO. V BÁSNICKÉ PRAXI HLÁSÁ ESTETIKU MAXIMÁLNÍ EKONOMIE, CHCE DOSÁHNOUT NEJVĚTŠÍCH ÚČINŮ POMOCÍ MINIMA PROSTŘEDKŮ. PO SMRTI SVÉHO OTCE (1906) ODEŠEL DO MOSKVY, KDE ROK NATO VSTOUPIL DO RUSKÉ SOCIÁLNĚ DEMOKRATICKÉ STRANY JAKO PROPAGÁTOR. JEHO PRVNÍ VERŠE VYCHÁZEJ V ILEGÁLNÍM ČASOPISE „PORYV“. BYL DVAKRÁT VĚZNĚN, DOKONCE I DEPORTOVÁN. PRO PROHLoubENÍ NÁZORŮ A PRO NALEZENÍ JEHO POMĚRU K STARÉ RUSKÉ LITERATUŘE JE DŮLEŽITÁ PRÁVĚ TATO DOBA VAZBY. V TOMTO ČASE MAJAKOVSKIJ MNOHO ČTE, HLAVNĚ STARÉ RUSKÉ KLASIKY. UVĚDOMUJE SI SVŮJ JINÝ POMĚR K ŽIVOTU A KE SKUTEČNOSTI. PROHLAŠUJE O NICH: „TI, KTERÉ JSEM PŘEČETL, BYLI VELIKÁNI, ALE NEBYLO BY TĚŽKÉ PSÁT LÉPE. PŘEČETL JSEM VŠECHNO NEJNOVĚJŠÍ, ALE JEJICH TÉMATA A OBRAZY NEBYLY Z MÉHO SVĚTA A ŽIVOTA. ZKUSIL JSEM TO, ALE TOTÉŽ PSÁT NELZE.“ STÝKAL SE S NEJSTARŠÍMI FUTURISTY, S V. KAMENSKÝM A BURLJUKEM; PODEPSAL SPOLU PRVNÍ FUTURISTICKÝ MANIFEST, ZVANÝ „POŠČEČINA OBŠČESTVENNOMU VKUSU“ (FACKA VEŘEJNÉMU VKUSU, 1912).

Když říkám mluvčí mas, zdá se mi o době, kdy měli všichni takovou výšku, krok a sílu jako Majakovskij, nebo o době, kdy všichni takoví budou. Zatím však, v každém případě v oblasti citů, je ovšem Gulliverem mezi liliputány, přesně takovými jako on, jenom velice malými.

Majakovskij přivádí k vystřízlivění, to jest, když nám rozerve oči co nejšíř, — milníkem prstu do věci, nebo i do oka: pohled! — nutí nás vidět věc, která vždy byla a kterou jsme neviděli pouze proto, že jsme spali — nebo nechtěli.

Majakovského nelze dlouho číst pro čistě fyzické mrhání. Po četbě Majakovského je třeba hodně a dlouho jíst. Nebo spát. Nebo — pro toho, kdo je odolnější — chodit. Dohánět, nebo — pro toho, kdo je odolnější — vykračovat si.

U Majakovského vždy víme o čem, kvůli čemu, proč. On sám je hlášení. „Písňe mi bránily být bojovníkem,“ — to je Majakovskij. Ano, neboť existuje bezprostřednější boj než slovem — tělem! — a účinnější než slovem — dílem, společné dílo řadového boje. Majakovskij ale nikdy nebyl řadovým. Jeho talent ho od všech jeho spolubojovníků — soudruhů — separoval, odstavil ho od jakékoli práce kromě konverzace. Majakovskij, ten nejpřímější z bojovníků, byl nucen jinotajně — ten nejbojovnější z bojovníků — bit se po straně. A nechť Majakovskij sebevíc prohlašuje: „Já — to jsou všichni!“, „Já — to jsme my!“ — přesto je osamělý soudruh nerovný s rovným, ataman hordy, která neexistuje, nebo jejímž skutečným atamanem je někdo jiný.

Jestliže máme z Majakovského veršů jediné východisko — do akce, pak Majakovskij sám měl ze vší své činorodosti jediné východisko — do veršů. Odtud také jejich ohromující fyzičnost, jejich občas drtivá svalnatost, jejich fyzická údernost. Celý bojovník se musel vtěsnat do řádků.

Jestliže Majakovského verše byly prací, pak Majakovského prací nebylo psát verše. Všichni básníci míří z fyziky k psychice. Majakovskij z psychiky

k fyzice — poněvadž pro Majakovského, na rozdíl od všech básníků, slovo bylo tělo a práce byla duše. Nechť je pro lyrika těsná i poezie, pro Majakovského byla těsná právě ona. Majakovskij u psacího stolu — to je fyzická neadekvátnost.

Když čteme Majakovského, pamatujeme si vše, kromě Majakovského.

Sebevražda Majakovského, jeví se v mém druhém smyslovém kontextu jakožto zavraždění občana básníkem, jeví se z mého aktuálního kontextu jako zúčtování bojovníka s básníkem. Sebevražda Majakovského byla prvním úderem do živého těla, toto tělo první živou překážkou jeho úderu, a vše dohromady — jeho hlavní čin. Majakovskij skolil sám sebe jako nepřítele.

Bojím se, že bez ohledu na státní pohřeb, na veškeré pocty, které mu byly prokázány, na veškeren pláč Moskvy a Ruska nad ním, Rusko dodnes plně nepochopilo, kdo mu byl dán v osobě Majakovského.

(Citováno z knihy esejů Mariny Cvětajevové
„Básník a čas“)

DRAMATICKÉ DÍLO VLADIMÍRA MAJAKOVSKÉHO

1914 **VLADIMÍR MAJAKOVSKIJ** (o sobě – tragédie)

1918 **MISTERIJA – BUFF**

1929 **KLOP** (ŠTĚNICE)

1930 **BAŇA** (česky uváděno jako Horká lázeň nebo Ledová sprcha)

Hned první Majakovského divadelní hra, autobiografická tragédie **VLADIMÍR MAJAKOVSKIJ**, je originální pokus o revoluční drama. „Bylo tu vše. Bulvár, psi, topoly a motýli. Holiči, pekaři a vztekle řvoucí lokomotivy. V hrdelním světě jeho tvorby byla stejná bezpodmínečná dálka jako na zemi. Byla tu bezedná oduševnělost, bez níž není původnosti. Ta nekonečnost, otvírající se z každého stanoviska a v každém směru, bez níž básnictví je pouhé nedorozumění, dočasně nevysvětlené. A jak prosté bylo to všecko! Umění se nazývalo tragédií. Ten název mu patří. Tragédie se nazývala „Vladimír Majakovskij“. Titul skrýval geniálně prostý objev, že básník není autorem, nýbrž předmětem lyriky, která se v první osobě obrací k světu. Titul nebyl jménem původce, nýbrž příjmením obsahu . . .“ (Dojem B. Pasternaka z tragédie.)

MISTERIJA – BUFF. Majakovskij má na mysli druh mystérie středověké, jak také potvrzuje i podtitul – „Historickoepický a satirický obraz naší doby“. První redakce spadá do roku 1918, kdy bylo drama provedeno v prvním výročí Říjnové revoluce v Mejercholdově režii. Při druhé redakci mění autor obsah, nechává formu, a prosí sám všechny, aby obsah měnili a znovu aktualizovali. Drama se hraje ve vesmíru, v Arše, v pekle, v ráji a v zaslíbené zemi. Při potopě vyhyne lidstvo až na sedm párů čistých a sedm párů nečistých. Sedm párů čistých tu představuje světovou buržoazii a patří k nim v Majakovského hře: indický radža, habešský něguš, turecký paša, ruský kupec, Čínan, dobře vykrmený Peršan, Australac se ženou, pop, ruský důstojník, německý důstojník, italský důstojník, Američan a student. Sedm párů, kteří zde reprezentují světový proletariát: lampař, šofér, prادلena, haviř, tesař, nádeník, sluha, kovář, švec, pekař, prادلena, komíník a dva Eskymáci. Ve hře vystupují perzonifikované věci, stroj, chleba, sůl, pila, kladivo. Sedm párů čistých a nečistých se zachrání na Arše. Habešský něguš se zmocní samovlády, ale sedm párů čistých ho svrhne

(obdoba únorové revoluce). Nakonec sedm párů nečistých vyhání sedm párů čistých (obdoba Říjnové revoluce), u Archy se objeví prostě „člověk“ a vede je nebem, plným groteskních scén, kde nebe podpirají dvě karyatidy, představované Rouseauem a Tolstým. Vede je do „zaslíbené země“, kde je vítají oživené věci a stroje a slibují, že nebudou již člověka zotročovat, nýbrž mu sloužit. Ve druhé redakci Misterija – Buff zaměnil Majakovskij text Internacionály v tom smyslu, že změnil ve větě „to bude poslední boj“ slovo „bude“ za slovo „jest“ a tím vyslovil myšlenku, že o onen stav se již bojuje, že internacionála je skutečností.

Poslední dvě Majakovského dramata jsou satirická. HORKÁ LÁZEŇ i ŠTĚNICE oscilují mezi přítomností a budoucností. V prvním kuse osvěcuje nešvary a byrokratismus své doby. Na závěr přijíždí fosforická žena, která odváží raketou těch několik málo, kdož si to zaslouží, do komunistické budoucnosti. Ve Štěnici se v budoucnu probouzí člověk Majakovského současnosti a připadá našim potomkům jako štěnice za obrazem, jako podivuhodný živočich. Obě dramata se pokouší postavit do kontrastu člověka starého a ideál budoucího člověka nové společnosti.

Majakovskij budoval divadlo pamfletické a publicistické, snažil se také založit svou vlastní scénu. Spolupracoval s filmem, psal pro něj scénáře a hrál ve filmu.

- dram -

MĚŠŤÁCTVÍ JE USPOŘÁDÁNÍ DUŠE
SOUČASNÉHO PŘEDSTAVITELE V
LÁDNOUCÍCH TRÍD. ZÁKLADNÍ
NOTY MĚŠŤÁCTVÍ JSOU:
ZRŮDNĚ ROZVINUTÝ POC
IT VLASTENECTVÍ, VŽ
DY NAPJATÁ TOUHA
PO KLIDU V SOBĚ
Ě I MIMO SEBĚ,
TEMNÝ STRACH PŘEDE VŠÍM,
CO TAK NEBO JINAK MŮŽE
VYPLAŠIT TENTO KLID. A ÚPORNÁ
SNAHA VYSVĚTLIT SI
CO NEJRYCHLEJI VŠE, CO OT
ŘÁSÁ USTÁLEN

OU RŮVNO
VÁHOU DUŠE,
CO PORUŠUJE
NAVYKLÉ NÁZORY
NA ŽIVOT A LIDI.

SEZNÁMENÍ

V létě r. 1913 jsem se seznámil s Vladimírem Majakovským. Jeho první litografované věci už vyšly. Mluvílo se o něm jako o nikomu nepodobném, prapodivném zjevu v literatuře.

Poznal jsem ho mezi chodci na Tverském bulváru právě podle toho, jak se odlišoval od svého okolí. Proti mně šel vysoký mladík, už z dálky nápadný mezi lidmi svým vzrůstem, zářivýma očima, širokou chůzí a černou blůzou rozhalenou u krku. Přistoupil jsem k němu v předtuše, že se nemýlím, tak jako někdy člověk tuší předem, že věc, kterou podniká, dopadne dobře.

„Vy jste Majakovskij?“

„Ano, děťátko!“

Děťátko bylo sice menší postavy než on, ale přece jen už značně odrostlé. Ale v tom shovívavém oslovení nebylo ani stopy po posměšném tónu nebo povýšenosti. V hlubokém sametovém hlase byl laskavý a vážný spodní tón.

Když jsem vyložil, kdo jsem, a že taky píšu a čtu básně a že jeho verše se mi velice líbí, byl jsem překvapen jeho otázkou, netýkající se toho, jak píšu, ale o čem píšu. Nevěděl jsem hned, co bych na to řekl: Totiž . . . jak o čem? O všem závažném. — A co prý považují za závažné? — Nu, příroda, city, svět. Jak prý tomu má rozumět: o ptáčcích a zajičcích? Ne, ne o zajičcích. A koho z básníků si vážím? Já jsem tehdy byl zcela uchvácen Chlebnikovem, a řekl jsem to. Tak vida, přece tedy o ptáčcích! „Nechte ptáček a piště jako já,“ řekl mi. To byl požadavek, který jsem, jak je přirozené, pokládal za pokus ohrožit mou tvůrčí suverenitu. Ale nevznikl z toho spor. A teprve mnohem později jsem pochopil, že naše tehdejší rozmluva se vůbec netýkala rýmů a rytmů, ale mého poměru ke skutečnosti. Vzpomínám si, jak jsme spolu prošli celým Sretěnským bulvárem, vystoupili nahoru k tehdejší Mjasnické bráně a jak jsem pořád ještě nepřišel na kloub Majakovskému a jeho způsobu rozmluvy, jeho krátkým replikám, jeho převaze v životních zkušenostech a mimořádném nadání a v onom zvláštním kouzlu, s nímž jsem se nesetkal potom už u nikoho.

(Z knihy Nikolaje Asejeva „Proč a komu je zapotřebí poezie?“)

**PŘÁVĚ ON MĚL NOVOTU ČASU KLIMATICKY V KRVÍ.
BYL CELÝ PODIVNÝ PODIVNOSTMI DOBY, JEŠTĚ
NAPOLO NEUSKUTEČNĚNÝMI. ZAČAL JSEM VZPOMÍ-
NAT NA RYSY JEHO POVAHY, NA JEHO NEZÁVIS-
LOST, VE MNOHÉM NAPROSTO ZVLÁŠTNÍ. VŠECHNY
SE VYSVĚTLOVALY NÁVYKEM NA STAVY, KTERÉ JSOU
SICE NAŠÍ DOBOU MÍNĚNY, ALE JEŠTĚ NENABYLY
SVÉ ČASOVÉ PLATNOSTI. BYL OD DĚTSTVÍ HÝČKÁN
BUDOUCÍM, DO NĚHOŽ SE VPRAVIL VELMI BRZO
A PATRNĚ BEZ VELKÉ NÁMAHY . . .**

Boris Pasternak

JÁ KAŠLU
NA BUSTY, NA BRONZU TUNY,
JÁ KAŠLU
NA ONEN MRAMOROVÝ HNUS.
HŘEJEME SE SLÁVOU
VŠICHNI JAKO NA VÝSLUNÍ,
NAD NÁMI VŠEMI
KEŽ JAK POMNÍK DUNI
ZA BOJŮ
ZBUDOVANÝ
SOCIALISMUS.

(SLAVNĚ A ČASTO CITOVANÉ VERŠE Z MAJAKOVSKÉHO NEDOKON-
ČENÉ POÉMY „PLNYM HLASEM“)

В. МАЯКОВСКИЙ

ПРОИ

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО

1929

PRVNÍ VYDÁNÍ „ŠTĚNICE“ V ROCE 1929

VEDOUcí VÝROBY A TECHNICKÉHO PROVOZU: ING. IVAN BÍLEK. VEDOUcí TECHNICKÉHO PROVOZU: STANISLAV JANEČEK. VEDOUcí DEKORAČNÍCH DÍLEN: PŘEMYSL KIRSCHNER. VEDOUcí VÝROBY KOSTÝMŮ: ELIŠKA ZAPLETALOVÁ. JEVIŠTNÍ MISTR: VÁCLAV PLACHÝ. MISTR OSVĚTLENÍ: JAROSLAV ŘEZÁČ. ZVUK ŘÍDÍ: MARIE KREJČÍ. MISTR VLÁSENKÁRNÝ: ZDISLAW PECIAK. MISTR REKVIZITÁRNÝ: EVA WIESNEROVÁ. MISTR GARDEROBY: ZLATA NEZHYBOVÁ.

Tys spal, ustlav si na klevety,
spals, dorecitoval jsi, ztich.
Krásný, dvaadvacetiletý,
jak uhodl tvůj tetraptych.
Spals, polštář přitisknutý k hlavě,
spals ozlomkrk, snem horlivých,
přítomen stále víc a hravě
v pověstech mladých, v jejich přích.
Vryl ses jim tím víc do paměti,
že jsi byl naráz jedním z nich.
Tvůj výstřel byl jak výbuch Etny
v podhůří všech těch zbabělých.

Pasternak - Majakovskému

Clamart, prosinec 1932

Program Státního divadla v Ostravě připravil Roman Císař, výtvarnice programu a grafická úprava: Marta Roszkopfová.
Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p., provoz 21, Ostrava 1, Novinářská 7, R 3405.
o 380047086. Cena programu 1,50 Kčs.

Veškerá práva k provozování tohoto díla zastupuje DILIA Praha.